

*Fot. z archiwum
Teresy Bałuk-Ulewiczowej*

**Pamięci Profesora Tadeusza Ulewicza
Członka Komitetu Redakcyjnego „Ruchu Literackiego”
w latach 1960–2012**

R U C H L I T E R A C K I

DWUMIESIĘCZNIK

Rok LIII

Kraków, listopad–grudzień 2012

Zeszyt 6 (315)

Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie
i Wydział Polonistyki UJ

PL ISSN 0035-9602
DOI 10.2478/v10273-012-0038-7

ŚP. TADEUSZ ULEWICZ (4 SIERPNIA 1917–5 MAJA 2012)

JERZY STARNAWSKI*

Juliusz Kleiner rozpoczął studium o Bronisławie Chlebowskim sformułowaniem: „[...] był częścią Warszawy – tej Warszawy, która jest sercem Polski [...]”¹. O Tadeuszu Ulewiczu napisać można, że był częścią Krakowa, który był ongiś stolicą Polski. Przypadkowo urodził się w Radomiu, dokąd zapędziły rodziców wydarzenia pierwszej wojny światowej, ale prawie całe długie życie spędził w Krakowie. Ukochał przeszłość miasta, przemawiał doń każdy kamień zabytkowych dzielnic, od Wawelu począwszy. Należał do rodziny długowiecznych. Oboje rodzice, Szczepan i Jadwiga, przeżyli podobnie jak Tadeusz ponad osiemdziesiąt lat. Jedynie młodszy brat, profesor Akademii Medycznej, odszedł wcześniej.

Zacni rodzice dbali o wykształcenie synów. Matka nauczyła się alfabetu greckiego, by synów uczących się w klasycznym II Gimnazjum Państwowym im. św. Jacka w Krakowie² przepytywać ze słówek. Ojciec, idąc z synami przez Planety, wskazywał Collegium Novum jako gmach, który będzie ich świątynią wiedzy, jeśli pozwolą na to należyte postępy w nauce szkolnej³. Z matką Tadeusza mia-

* Jerzy Starnawski – prof. dr hab., członek PAU, em. prof. Uniwersytetu Łódzkiego.

¹ J. Kleiner, *Bronisław Chlebowski* [w:] J. Kleiner, *Sztychy*, Lwów 1925, s. 141.

² Wspomnienia z lat szkolnych spisał T. Ulewicz przy końcu życia w broszurze *Z lat gimnazjalnych (w II Gimnazjum Państwowym im. św. Jacka w Krakowie)*, Kraków 2002.

³ Por. T. Ulewicz, *Przemówienie przy nadaniu doktoratu honoris causa Uniwersytetu w Łodzi dnia 1 października 1998 r.* [w:] *Pochwała filologii. Prof. Tadeusz Ulewicz doktorem h.c. UŁ*, Łódź 1988, s. 10.

łem zaszczyt wielokrotnie rozmawiać; była bardzo rozsądną i szlachetną osobą. Wzruszający był jeden moment kontaktu z ojcem, śp. Szczepanem Ulewiczem. Był już bardzo stary, gdy powstawała w krakowskim środowisku księga *Stanisław Pigoń. Człowiek i dzieło*, wydana w 1972 r. Zainteresował się maszynopisami w mieszkaniu państwa Ulewiczów i autorowi *Kroniki życia i działalności Stanisława Pigoń* wyjaśnił, dlaczego Staszek Pigoń po ukończeniu w 1896 r. szkółki „ludowej” w Komborni musiał przez dwa lata (1896–1898) chodzić do szkoły „miasteczkowej” w Korczynie: znajomość języka niemieckiego umożliwiła zdawanie egzaminu do I klasy gimnazjalnej w Jaśle.

Po skończeniu dobrego gimnazjum Tadeusz Ulewicz rozpoczął studia polonistyczne, mając do nich należyłą podbudowę. Wybrał seminarium prof. Stefana Kończakowskiego, o którym Pigoń napisał: „Ze swej mennicy promotorskiej [...] wypuścił niewiele monet, ale sztuka w sztukę dukaty⁴”.

Wylicza się często owe „dukaty”: Kazimierza Wykę, Wacława Kubackiego, Józefa Spytkowskiego, niekiedy jeszcze innych, ale nie pamięta się często, że najmłodszym „dukatem” był Ulewicz. Podkreślić należy jedną jeszcze okoliczność. Jako student przeżywał Ulewicz słynny konflikt Kończakowskiego z Kazimierzem Nitschem o miejsce językoznawstwa w studiach polonistycznych. Kończakowski postulował ograniczenie przedmiotów językoznawczych, wymagał od swych seminarzystów znajomości dziedzin „pogranicza”: socjologii, estetyki, psychologii, historii kultury itp. Seminarzyści Nitscha, o ile nie byli naprawdę mocni w językoznawstwie, mogli się liczyć z tym, że zostaną przy jakimś zająknięciu zwymyślani. Spośród dwu równoległych seminariów językowych kilkunastu odważnych zapisywało się na seminarium Nitscha, a równocześnie dziesięć razy więcej na seminarium Tadeusza Lehra-Spławińskiego. (Nie dzielono wtedy tak dużej liczby seminarzystów na grupy; była dana studentom pełna swoboda wyboru). Otóż Ulewicz, seminarzysta Kończakowskiego w zakresie literatury, był seminarzystą Nitscha w tym roku, w którym przygotowywał się do egzaminu z podstawowych wiadomości z gramatyki historycznej i dialektologii.

Nie był Ulewicz w czasie studiów zatrudniony w UJ, np. jako asystent-wolontariusz. Należał wyraźnie do szczupłego grona przyjaciół, którzy do pracy naukowej się przygotowywali. Owe „głowy profesorskie” to były: Marian Plezia – filolog klasyczny; Przemysław Mroczkowski – romanista, później anglista; Józef Mitkowski – historyk-mediewista, i właśnie Ulewicz. Debiutował jeszcze przed maturą artykułami o Pirandellu; w czasie studiów zwrócił uwagę na drugiego autora włoskiego – D’Annunzia⁵. Zainteresowanie literaturą włoską u przyszłego italianisty-komparatysty obudziło się wcześniej.

⁴ Cyt. [za:] S. Pigoń, *Wprowadzenie* [w:] S. Kończakowski, *Pisma wybrane*, t. 1, Warszawa 1968, s. 12.

⁵ *Laureat nagrody Nobla* [Luigi Pirandello]; *Okolo laureata*, „Szkolne Czasy” 1935, R. 3, nr 1 (13), s. 10–11.; nr 3/4 (15), s. 15 – *Gabriele D’Annunzio – poeta życia*, „Tydzień”, dod. do „Głosu Narodu” 1938, R. 3, nr 32, s. 1–2.

Lata okupacji niemieckiej przeżył Ulewicz w Krakowie w dość ciężkich warunkach. Działał w podziemiu. Wydał pod pseudonimem Przemko Hreczecha konspiracyjny tomik poezji *O wolność* (1940), anonimowo broszurę *Sytuacja wojenno-polityczna i położenie Polski na jej tle* (1944)⁶. Działalność w podziemiu zbliżyła go do młodszego o dwa i pół roku Karola Wojtyły, który w 1938 r. rozpoczął studia polonistyczne. Razem z Wojtyłą odbywał m.in. tajne pielgrzymki do Częstochowy, niebezpieczne o tyle, że droga wiodła częściowo przez tereny włączone do Rzeszy⁷. Przyjaźń była kontynuowana: Karol kardynał Wojtyła odprowadzał na miejsce wiecznego spoczynku śp. rodziców Tadeusza, przyjmował go, także wraz z żoną i z synem, w Watykanie jako Jan Paweł II. W czasie sesji naukowej poświęconej papieżowi (Uniwersytet Jagielloński, 16–17 listopada 1984 r.) wygłosił Ulewicz referat *Młodość-rzeźbiarka czyli studenckie i wojenne lata Karola Wojtyły*⁸.

Losy wojenne sprawiły, że Ulewicz obcował długo z czterotomowym wydaniem Kochanowskiego *Dzieł wszystkich* (1884); zgłębił poetę czarnoleskiego, przewentylował krytycznie na wszystkie strony. Z literaturą staropolską w czasie studiów zetknął się, być może, w roku akademickim 1935/1936, gdy Stanisław Estreicher, profesor Wydziału Prawa UJ, prowadził dla filologii polskiej cykl wykładów o pisarzach politycznych XVI w. Z całą pewnością słuchał wykładów o literaturze barokowej doc. Ludwika Kamykowskiego (lata 1936–1939), którego prace, zwłaszcza monografię Kaspra Twardowskiego (1939), wysoko cenił. Ale przede wszystkim stał się badaczem literatury staropolskiej i największego poety tej doby dzięki własnej pracy.

Kraków został 18 stycznia 1945 r. opuszczony przez Niemców. Stanisław Pigoń, jedyny z pozostałych przy życiu profesorów historii literatury polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego (nie przeżyli wojny: Ignacy Chrzanowski, Kończakowski, Stanisław Windakiewicz, doc. Kamykowski), przystąpił 20 stycznia do organizowania polonistyki od nowa. Formalne rozpoczęcie działalności UJ nastąpiło 19 marca. W sukurs przyszli warszawiaczy, z prof. Julianem Krzyżanowskim na czele. Obok niego doc. Stanisław Adamczewski, niebawem powołany na katedrę do Uniwersytetu Łódzkiego, asystenci Stefan Frybes i Jerzy Pelc. Pomocnikami Pigionia byli asystenci UJ Kazimierz Wyka i Józef Spytkowski. Jako asystenta-wolontariusza powołano Ulewicza. We wrześniu 1945 r. przedstawił dysertację doktorską pt. *Świadomość słowiańska Jana Kochanowskiego*, odbył rigorosum. Obok promotora, prof. Pigionia, drugim egzaminatorem był prof. Łempicki, który schyłek życia (zmarł 2 grudnia 1947 r.) spędził w Krakowie jako

⁶ Reprint druków konspiracyjnych z 1940 i 1944 r., Kraków 2003, Biblioteka Tradycji Literackich, nr 48, 49.

⁷ Por. T. Ulewicz, *W sprawie tajnych pielgrzymek jasnogórskich młodzieży akademickiej w l. 1940–1944*, „Studia Claromontana” 1984, t. 5, s. 254–263, przedr. pt. *Tajne pielgrzymki jasnogórskie młodzieży akademickiej w l. 1940–1944*, „Alma Mater” 2007, nr 94, s. 42–47.

⁸ Druk [w:] Władysław Stróżewski [red.], *Servo Veritatis. Materiały sesji naukowej poświęconej myśli Karola Wojtyły – Jana Pawła II [...]*, Kraków 1988, s. 17–26.

profesor literatury polskiej starszej. Działalność na katedrze S. Łempickiego nie pozostała bez zapładniającego wpływu na młodego doktora.

Dysertacja ogłoszona została po trzech latach⁹. Promotor powierzył nowemu doktorowi opracowanie trzech tomików w serii Biblioteka Arcydział Poezji i Prozy, którą w krakowskim wydawnictwie Mieczysława Kota redagował. Wydał Ulewicz: *Lillę Wenedę* (BAPP, nr 4, 1945, 1951); *Treny* (nr 18, 1947, 1950); Kochanowskiego *Wybór poezji* (nr 53, 1950). Z tą trzecią pozycją były kłopoty cenzuralne. Nie mogła się ukazać pieśń I 13 opiewająca zwycięstwo Stefana Batoryego nad Moskwą. Prof. Pigoń miał, zdaje się, plany powierzenia Ulewiczowi opracowania innych jeszcze tomików pożytecznej serii, która w pierwszych latach po wojnie miała duże znaczenie w dydaktyce szkolnej; niestety seria skończyła żywot w momencie likwidacji prywatnych inicjatyw księgarskich.

Jako „siła pomocnicza”, ustabilizowany w randze starszego asystenta od marca 1946 r., odrobił Ulewicz w ciągu wielu lat tzw. „czarną robotę” dla uniwersytetu, co nie jest w drodze naukowej regułą; są tacy, którym dane jest zabłysnąć szybciej bez czarnej roboty. Jest to niekiedy usprawiedliwione, ale bywały też wypadki zbyt łatwych awansów. Ulewicz przetrzymywany był na asystenturze za długo. Był w pełnym znaczeniu tego wyrazu duszą Zakładu Historii Literatury Polskiej UJ. Po adiunkturze trwającej stosunkowo krótko, otrzymał w 1955 r. zasłużoną nominację na docenta. W latach asystenckich długo nie prowadził zajęć dydaktycznych, odrzucił propozycję objęcia zastępstwa na katedrze w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nie czuł się kompetentny – zupełnie niesłusznie. Profesorem nadzwyczajnym został w 1967 r., zwyczajnym – w 1980.

Dysertacja doktorska stanowi świadectwo dogłębnego poznania literatury dawnej Słowian na południe od Polski, zwłaszcza Czechów. Planowane było nawet wykorzystanie doktora Ulewicza jako sławisty, do czego jednak nie doszło. Potrącenia o sławistykę były w jego dalszej twórczości naukowej częste; był *par excellence* komparatystą.

Rozprawa pomyślana jako habilitacyjna była rzadką u nas ogólną monografią problemu; ukazała się drukiem pt. *Sarmacja. Studium z problematyki słowiańskiej XV i XVI w.*¹⁰ Przewód habilitacyjny nie odbył się, gdyż habilitacje były w tym czasie zniesione. Ale znakomita monografia stała się podstawą docentury, o czym już wspomniano. Ważne dopełnienie przyniosła rozprawa *Zagadnienie sarmatyzmu w kulturze i literaturze polskiej. (Problematyka ogólna i zarys historyczny)*¹¹.

⁹ T. Ulewicz, *Świadomość słowiańska Jana Kochanowskiego. Z zagadnień psychiki polskiego Renesansu*, Kraków 1948. Prace z Historii Literatury Polskiej, 8. Przedr. T. Ulewicz, *Sarmacja. Zagadnienie sarmatyzmu*, Kraków 2006, Biblioteka Tradycji, 46. Dodana tu została jedna jeszcze praca o Kochanowskim, o której będzie jeszcze mowa.

¹⁰ T. Ulewicz, *Sarmacja. Studium z problematyki słowiańskiej XV i XVI w.*, Kraków 1950, Biblioteka Studium Słowiańskiego UJ Ser. A, nr 7.

¹¹ T. Ulewicz, *Zagadnienie sarmatyzmu w kulturze i literaturze polskiej. (Problematyka ogólna i zarys historyczny)*, „Zeszyty Naukowe UJ” 1963, nr 59. „Prace Historycznoliterackie”, z. 5, s. 29–92. Obie prace wydano w jednym tomie, Kraków 2006, Biblioteka Tradycji, nr 46.

Zdarzyło się, że poniektórzy badacze wypowiadający się na temat sarmatyzmu naprawdę wnosili niewiele nowego, szli torem przez Ulewicza wytyczonym.

Stanisław Pigoń dał tytuł zbiorowi swych drobnych prac o Mickiewiczu *Zawsze o Nim*¹². Ulewicz myślał o tomie studiów rozproszonych poświęconych poecie czarnoleskiemu; zamiaru nie zrealizował. Tytuł „zawsze o Nim” pasowałby do tego nie istniejącego dotąd tomu. Rozważyć wypadnie potencjalną zawartość takiego tomu.

Do *iuveniliów* autora należy przyczynek *Jan Kochanowski mówi o Niemcach (do psychologii Renesansu w Polsce)*¹³. Poecie czarnoleskiemu poświęcił badacz rozprawę filologiczną *Jak wydawać poetów doby renesansu? Kilka uwag nad tekstami Kochanowskiego*¹⁴. Do księgi ku czci swego mistrza włączył uczony przyczynek „*Epitaphium Cretcovii*” czyli najstarszy dziś wiersz drukowany Jana Kochanowskiego¹⁵. Do księgi ku czci profesora Romana Pollaka, którego jako wybitnego badacza literatury staropolskiej bardzo cenił, przesłał interesujące studium *Na śladach Lidii padewskiej (Nowa możliwość i próba rozwiązania zagadki)*¹⁶. Wykazał hipotetycznie, że prototypem Lidii z elegii łańskich Kochanowskiego mogła być aktorka Vincenza Armani, która w komedii występowała jako Lidia.

Po dziewięciu wydaniach *Odprawy posłów greckich* w Bibliotece Narodowej (I 3; od 1919) w opracowaniu Tadeusza Sinki, trzy następne (10–12, 1962, 1969, 1974) ukazywały się ze zmienionym wstępem i komentarzem pióra Ulewicza. Gdy przed wielu już laty wyszedł *Konrad Wallenrod* w opracowaniu Wilhelma Bruchnalskiego (1922), Juliusz Kleiner nazwał w recenzji edycję „wydaniem monograficznym”¹⁷. Sformułowanie to w sposób zupełnie wyjątkowy pasuje do *Odprawy posłów greckich* w opracowaniu Ulewicza. Wstęp jest monografią w pełnym znaczeniu tego wyrazu. Prawdziwą nowość stanowi to, że wszyscy poprzedni badacze „tragedyjej” Kochanowskiego wskazywali prawie wyłącznie źródła antyczne, rzucając tylko ogólne uwagi z innych kontekstów porównawczych. Ulewicz bardzo dokładnie przebadał dramaturgię włoską doby renesansu i wykazał, że na tym tle polski dramat czerpiący tematykę z *Iliady* doskonale się prezentuje.

¹² S. Pigoń, *Zawsze o Nim. Studia i odczyty o Mickiewiczu*, Kraków 1960.

¹³ T. Ulewicz, *Jan Kochanowski mówi o Niemcach (do psychologii Renesansu w Polsce)*, „Nauka i Sztuka” 1947, R. 3, z. 5, s. 17–43, dopełnienie – z. 6, s. 190–192.

¹⁴ T. Ulewicz, *Jak wydawać poetów doby renesansu? Kilka uwag nad tekstami Kochanowskiego*, „Pamiętnik Literacki” 1954, R. 45, nr 2, s. 503–538.

¹⁵ T. Ulewicz, „*Epitaphium Cretcovii*” czyli najstarszy dziś wiersz drukowany Jana Kochanowskiego [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Stanisława Pigionia*, Kraków 1961, s. 161–167.

¹⁶ T. Ulewicz, *Na śladach Lidii padewskiej (Nowa możliwość i próba rozwiązania zagadki)* [w:] *Munera Litteraria. Księga ku czci prof. Romana Pollaka*, Poznań 1962, s. 291–303.

¹⁷ J. Kleiner, *Wydanie monograficzne „Konrada Wallenroda”*, „Słowo Polskie” 1922, R. 27, nr 150, s. 5.

Rozprawa *O „Satyrze” Jana Kochanowskiego oraz historycznoliterackich kłopotach z bohaterem tytułowym*, dedykowana prof. Julianowi Krzyżanowskiemu¹⁸, jest prawdziwą minimonografią poematu.

Dzieje sławy Kochanowskiego i oddziaływania w literaturze polskiej były przedmiotem badań. Kamień węgielny postawił Pigoń rozprawą *Jan Kochanowski w sądach romantyków*¹⁹. Dobę staropolską przebadał pod tym względem Janusz Pełc w monografii *Jan Kochanowski w tradycjach literatury polskiej (od XVI do połowy XVIII w.)*²⁰; niejako „ciąg dalszy” opracował Wacław Walecki w studium monograficznym *Jan Kochanowski w literaturze i kulturze polskiej doby oświecenia*²¹. Recepcję poety czarnoleskiego poza Polską omówił Ulewicz w rozprawie *Oddziaływanie europejskie Jana Kochanowskiego*, wydanej w popularnej serii²², a jednak w rozprawie zupełnie nowej, zwięzłej a jakże bogatej w interesujące przemyślenia.

Jako badacz Kochanowskiego-komparatysta wypowiadał się Ulewicz w następujących rozprawach, studiach, szkicach: *Z badań porównawczych nad twórczością Kochanowskiego. Gawęda filologiczna polonisty*²³; *Jan Kochanowski w odbiciu encyklopedycznym Zachodu. Rozeznanie krytyczne*²⁴; *Włoskie powiązania literackie twórczości Jana Kochanowskiego*²⁵; *Niespodzianka humanistyczna. „Fraszki” Kochanowskiego w przekładzie włoskim [N. Minissiego]*²⁶; *Italskie związki umysłowe Jana Kochanowskiego*²⁷.

¹⁸ T. Ulewicz, *O „Satyrze” Jana Kochanowskiego oraz historycznoliterackich kłopotach z bohaterem tytułowym* [w:] *Literatura, komparatystyka, folklor. Księga poświęcona Julianowi Krzyżanowskiemu*, Warszawa 1968, s. 113–132.

¹⁹ S. Pigoń, *Jan Kochanowski w sądach romantyków* [w:] *Pamiętnik Zjazdu Naukowego im. Jana Kochanowskiego w Krakowie 8 i 9 czerwca 1930*, Kraków 1931, s. 293–325, przedr. [w:] S. Pigoń, *Studia literackie*, Kraków 1951, s. 43–73.

²⁰ J. Pełc, *Jan Kochanowski w tradycjach literatury polskiej (od XVI do połowy XVIII w.)*, Warszawa 1965.

²¹ W. Walecki, *Jan Kochanowski w literaturze i kulturze polskiej doby oświecenia*, Wrocław 1979, „Rozprawy Literackie”, 26.

²² T. Ulewicz, *Oddziaływanie europejskie Jana Kochanowskiego. Od renesansu do romantyzmu*, Kraków 1970, Nauka dla Wszystkich, 124, Wrocław 1976; przedr. wraz z przekładem angielskim Teresy Bałuk-Ulewiczowej [w:] T. Ulewicz, *Jan Kochanowski z Czarnolasu. Jan Kochanowski of Czarnolas*, Czarnolas 2002, następnie w tomie mieszczącym też wznowienie dysertacji doktorskiej w 2006 r. (por. przyp. 9, *Oddziaływanie europejskie [...]* – wraz z przekładem, s. 167–223).

²³ T. Ulewicz, *Z badań porównawczych nad twórczością Kochanowskiego. Gawęda filologiczna polonisty*, „Ruch Literacki” 1975, R. 16, z. 5, s. 287–301.

²⁴ T. Ulewicz, *Jan Kochanowski w odbiciu encyklopedycznym Zachodu. Rozeznanie krytyczne*, „Ruch Literacki” 1980, R. 21, z. 2, s. 81–96; wersja angielska – „The Polish Review”, New York 1982, vol. 27, nr 3–4, s. 3–16.

²⁵ T. Ulewicz, *Włoskie powiązania literackie twórczości Jana Kochanowskiego* [w:] *Munera Polonica et Slavica Riccardo C. Lewański oblata*, S. de Fanti curante, Udine 1990, s. 287–302.

²⁶ T. Ulewicz, *Niespodzianka humanistyczna. „Fraszki” Kochanowskiego w przekładzie włoskim [N. Minissiego]*, „Ruch Literacki” 1996, R. 37, z. 4, s. 389–396.

²⁷ T. Ulewicz, *Italskie związki umysłowe Jana Kochanowskiego*, „Ruch Literacki” 1998, R. 39, z. 3, s. 417–433. Toż pt. *Italskie związki duchowe i klasyczne poezji Jana Kochanowskiego* [w:]

W latach 1980 i 1984 obchodzono dwie rocznice Kochanowskiego: 450-lecie urodzin, 400-lecie śmierci. W wielu ośrodkach, także poza Polską, organizowano sesje naukowe, z których materiały gromadzono w tomach studiów. Ulewicz był uczestnikiem wielu zbiorowych spotkań, występował z referatami, głównie o charakterze syntetycznym. Najwcześniej, 10–12 maja 1979 r., Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego w Kielcach zorganizowała sesję w Bocheńcu koło Kielc. Sesję rozpoczął Ulewicz wstępnym przemówieniem²⁸.

Stacja Naukowa PAN w Rzymie zorganizowała w dniach 20–21 marca 1980 r. sesję, w której pierwszy referat wygłosił piękną włoszczyzną Ulewicz – *Jan Kochanowski. Ritratto del poeta dal Rinascimento polacco*²⁹.

Ulewicz przewodniczył ważnej sesji radomsko-kielecko-częstochowskiej w dn. 29–31 maja 1980 r. Materiały zebrane pt. *Janowi Kochanowskiemu ziemia rodzinna* wypełniły tom 9 „Rocznika Świętokrzyskiego”; współredaktorem, wraz z Janem Paćławskim, był Ulewicz, autor *Słowa wstępne*go i studium *Jan Kochanowski; konterfekt osobowy i literacki*³⁰.

W czasie dwu sesji: w Jarosławiu (8 maja 1984) i w Piotrkowie Trybunalskim (16 maja 1984) Ulewicz wygłosił wykład *Jan Kochanowski albo swoistości polskiego renesansu*³¹.

Był organizatorem Międzynarodowej Sesji Naukowej w czterechsetlecie zgonu Jana Kochanowskiego (w Krakowie, 10–13 października 1984 r.). Sesja z dwu powodów pomyślana była i stała się kontynuacją Zjazdu Naukowego im. Jana Kochanowskiego odbytego w Krakowie w 1930 r., pierwszego zjazdu, w którym liczni uczeni i pisarze z zagranicy hołd oddawali kulturze staropolskiej. Wykład inauguracyjny wygłosił jedyny żyjący uczestnik zjazdu z 1930 r., Henryk Barycz. Podobnie jak zjazd sprzed 54 lat także zjazd z 1984 r. dotyczył nie tylko Kochanowskiego, ale także jego czasów – kultury polskiej XVI wieku. Plon sesji wydany z opóźnieniem, *Cracovia litterarum. Kultura umysłowa i literacka Krakowa i Małopolski w dobie Renesansu*³², utrwala zupełnie wyjątkowy wkład Ulewicza, który przemyślał całą konferencję koncepcyjnie, wygłosił referat *Życie literackie*

Idee humanistyczne Renesansu w integracji europejskiej. Konferencja naukowa, Radom czerwiec 2002, Sycyna [2002], s. 29–43.

²⁸ T. Ulewicz, *Przed wyjazdem do Czarnolasu. Wprowadzenie rozeznawcze „in medias res”* [w:] *Jan Kochanowski (1530–1584). 450 rocznica urodzin*, „Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego” 1979, t. 16, z. 4, s. 5–10.

²⁹ Druk z pięcioletnim opóźnieniem jako 91. tom konferencji stacji – z brzydkim błędem w tytule zbioru *Jan Kochanowski. Giovanni Cochanovio – poeta rinascimentale polacco 1530–1584 nel 450-mo anniversario della morte* [sic; winno być: *nascita*], Wrocław 1985, s. 5–23.

³⁰ T. Ulewicz, *Jan Kochanowski; konterfekt osobowy i literacki*, „Rocznik Świętokrzyski” 1981, t. 9, s. 7–13, 47–62.

³¹ Druk. T. Ulewicz, *Jan Kochanowski albo swoistości polskiego renesansu*, „Ruch Literacki” 1984, R. 25, z. 5/6, s. 325–336, przedr. [w:] Jan Błóński [red.], *Jan Kochanowski. Interpretacje*, Kraków 1989, s. 224–236.

³² *Cracovia litterarum. Kultura umysłowa i literacka Krakowa i Małopolski w dobie Renesansu*, pod red. T. Ulewicza, Wrocław–Kraków 1991.

w Krakowie i Małopolsce doby renesansu (sprawa środowisk i „towarzystw” literackich)³³.

Sesje naukowe poświęcone poecie czarnoleskiemu odbywały się nadal, gdy minęły już lata rocznicowe. Ulewicz wziął udział w kieleckim sympozjum *Rej – Kochanowski – Renesans* (16–17 września 1988), zrecenzował tom materiałów zaprezentowanych tam, opatrzył *Wprowadzeniem*³⁴. Referat *Sto lat badań filologicznych nad łacińską twórczością humanistyczno-renesansową w Polsce* wygłosił po włosku w Rzymie 13 grudnia 1989 w czasie kongresu na temat badań nad literaturą grecko-bizantyńską oraz łacińską średniowieczną i renesansową, opublikował obszerniejszą wersję polską w tomie *Wokół Kochanowskiego i jego czasów. Materiały sesji naukowej poświęconej kulturze literackiej Małopolski w dobie renesansu, Kielce 10–11 października 1992*³⁵. W czasie sesji w Czarnolesie poświęconej Kochanowskiemu wygłosił referat *Moje spotkanie z Kochanowskim (gawęda pouczająca)*³⁶.

Większe i mniejsze prace o Kochanowskim (jak się zdaje, są jeszcze maszynopisy nie opublikowane) zasługują na to, by je zebrać w jednym, może w dwu tomach. Powierzono Ulewiczowi m.in. biogram Kochanowskiego w *Polskim Słowniku Biograficznym*. Wykonał rzecz znakomicie³⁷.

Pierwszorządny znawca Kochanowskiego nie zajął się bliżej Rejem. Wyowiedział się tylko w sprawie biogramu podpisanego imieniem Trzecieckiego w rozprawce *Żywot i sprawy poćwiwego ślachcica polskiego Mikołaja Reja, czyli dlaczego opowiadamy się jednak za autorstwem Andrzeja Trzecieckiego*³⁸. Głos to ważny w problemie, o którym słowami Horacego powiedzieć można: „Grammatici certant et adhuc sub iudice lis est”³⁹.

³³ T. Ulewicz, *Życie literackie w Krakowie i Małopolsce doby renesansu (sprawa środowisk i „towarzystw” literackich)*. *Ibidem*, s. 167–195. Weześniej wypowiedział się na ten temat w artykule *Związki duchowe Jana Kochanowskiego ze środowiskiem stołecznym Krakowa*, „Ruch Literacki” 1981, R. 22, z. 4/5, s. 259–273. Problem otrzymał też wersję niemiecką – *Literarische Kreise und „Gesellschaften” in Krakau und Kleinpolen im Zeitalter der Renaissance [w:] Der polnische Humanismus und die europäischen Sodalitäten. Akten des polnisch-deutschen Symposium vom 15–19 Mai 1996 im Collegium Maius [...]*, Krakau–Wiesbaden 1997, s. 39–72.

³⁴ „Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego” 1988, t. 25, *Rej – Kochanowski – Renesans. Materiały z sesji naukowej*, Kielce 16–17 IX 1988, z. 1/4. *Wprowadzenie* T. Ulewicza, s. 3–6.

³⁵ *Wokół Kochanowskiego i jego czasów. Materiały sesji naukowej poświęconej kulturze literackiej Małopolski w dobie renesansu*, Kielce 10–11 października 1992, pod red. Marii Garbaczowej, Kielce 1994, s. 7–36.

³⁶ Druk. T. Ulewicz, *Moje spotkanie z Kochanowskim (gawęda pouczająca)*, „Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego” 1992, R. 29, z. 1/4, wyd. 1994, s. 75–99.

³⁷ T. Ulewicz, *Hasło: Jan Kochanowski [w:] Polski Słownik Biograficzny*, red. E. Rostkowski, Kraków–Wrocław 1967, t. 13, z. 57, s. 185–190.

³⁸ T. Ulewicz, *Żywot i sprawy poćwiwego ślachcica polskiego Mikołaja Reja, czyli dlaczego opowiadamy się jednak za autorstwem Andrzeja Trzecieckiego [w:] Studi in onore di Ettore Lo Gatto e Giovanni Maver*, Roma 1962, s. 651–662.

³⁹ *De arte poetica*, w. 78.

Wieloletnie badania, niezwykle wnikliwe, nad najdawniejszymi drukami polskimi, owocujące rozprawami ogłaszanymi od 1957 r., przyniosły w wyniku zbiór *Wśród impresorów krakowskich doby renesansu*⁴⁰, niezmiernie odkrywczy. W mediewistykę wkroczył Ulewicz jako hagiograf zajmujący się dziejami kultu św. Stanisława, św. Kazimierza, św. Jadwigi, jako badacz pierwszych zawiązków humanizmu w Polsce, jeszcze przed Kallimachem, jako śledzący wpływy włoskie w Polsce w zaraniu naszej państwowości. Przemyslenia wskazane i inne jeszcze, przybierające kształt drukowany przy różnych okazjach, złożyły się na tom studiów *Z kultury duchowej polskiego średniowiecza*⁴¹.

Był Ulewicz znakomitą komparatystą, jednym z niewielu w dobie, w której badania nad literaturą porównawczą, mające u nas bardzo piękne tradycje (Konstanty Wojciechowski, Stanisław Windakiewicz, Kleiner – to tylko niektóre nazwiska uczonych przeorujących tę niwę), giną nam na oczach. Przyczyną jest brak znajomości języków. Bardzo pracowicie i owocnie wykorzystał Ulewicz stypendialny pobyt we Włoszech w r. 1958/1959. Gdy po kilkunastu latach wrócił do Włoch jako profesor literatury polskiej na uniwersytecie w Genui (1973–1974, pobyt trwał półtora roku), dojeżdżał do Genui, mieszkając w Mediolanie, korzystał z biblioteki Università Católica del Santo Cruore, stanowiącej świetny warsztat dla humanisty o szerokich horyzontach.

Wzajemne związki włosko-polskie były przedmiotem badań Ulewicza w ciągu kilku dziesiątków lat. Doskonale wypadła praca *Związki kulturalno-literackie Polski z Włochami w wiekach średnich i renesansie. Ogólny szkic panoramiczny*, przedstawiona w czasie sesji naukowej poświęconej zagadnieniom komparatyki, 27–29 października 1975 w Warszawie⁴². Po latach doprowadził autor do druku obszerny tom *Iter Romano-Italicum Polonorum czyli o związkach umysłowo-kulturalnych Polski z Włochami w wiekach średnich i renesansie*⁴³. Humanistyka włoska doceniła wkład polskiego uczonego do badań nad zagraniczną eks-

⁴⁰ T. Ulewicz, *Wśród impresorów krakowskich doby renesansu*, Kraków 1977.

⁴¹ T. Ulewicz, *Z kultury duchowej polskiego średniowiecza*, Kraków 2003. Biblioteka Tradycji Literackich, 12. Prace o św. Stanisławie i o św. Kazimierzu były drukowane poprzednio w „Analecta Cracoviensia” (1979, R. 11, s. 461–498; 1984, R. 16, s. 153–185); o św. Jadwidze – [w:] *Św. Królowa Jadwiga. Dziedzictwo i wskazanie na trzecie tysiąclecie [...]*, Kraków 2002, s. 263–296; o Kallimachu – [w:] *Studia slavistica et humanistica in honorem Nullo Minissi*, Katowice 1997, s. 159–171.

⁴² Druk. [w:] Teresa Michałowska, Jan Ślaski [red.], *Literatura staropolska w kontekście europejskim. (Związki i analogie)*, Wrocław 1977, s. 22–67.

⁴³ T. Ulewicz, *Iter Romano-Italicum Polonorum czyli o związkach umysłowo-kulturalnych Polski z Włochami w wiekach średnich i renesansie*, Kraków 1999. Autor pracował nad angielską wersją dzieła, w czym pomagała mu żona, Teresa Bałuk-Ulewiczowa, wybitna anglistka. Referat na ten temat, wygłoszony w USA, ogłoszony został pt. *Polish Humanism and its Italian sources. Beginnings and historical development* [w:] Samuel Fiszman [red.], *The Polish Renaissance in its European context*, Blomington 1988, s. 215–235. Wielokrotnie karty z dziejów powiązań polsko-włoskich były publikowane w pracach ogłaszanych we Włoszech, np. *Petrarca e la Polonia [...]*, Padova 1982.

pansją kulturalną narodu. Ulewicz otrzymał doktorat honoris causa w Università Católica del Santo Cruore w Mediolanie (1981), został członkiem Accademia Patavina di Scienze, Lettere ed Arti (1985).

Był Ulewicz organizatorem, także inicjatorem, znakomicie przemyślanych sesji naukowych. Jedną z nich była sesja ku czci Piotra Kochanowskiego w Krakowie, 4–6 kwietnia 1967 r., upamiętniona tomem *W kręgu „Gofreda” i „Orlanda”*. *Księga pamiątkowa sesji naukowej Piotra Kochanowskiego* [...]. Włączył się tu rozprawą *Tradycje poetyckie Jana Kochanowskiego w twórczości Piotra*⁴⁴. W ramach sesji naukowej poświęconej autorowi *Jerozolimy wyzwolonej* w uniwersytecie w Bergamo (24–26 maja 1995) wygłosił referat *L'opera poetica del Tasso nella coscienza culturale dei Polacchi*⁴⁵.

Począwszy od 1945 r. udzielał się Ulewicz jako recenzent. Pierwszym poważnym osiągnięciem na tej niwie był „przegląd bibliograficzno-krytyczny za l. 1945–1949” pt. *Studia i teksty staropolskie*⁴⁶. Gdy w 1960 r. zaczął wychodzić „Ruch Literacki”, zasiliał to pismo stale recenzjami. Zainicjował obok recenzji dział krótkich notatek, *Wiadomości o książkach*, nawiązujący do rubryki *Kleine Mitteilungen* w „Archiv für Slavische Philologie” w końcu XIX i na początku XX wieku. Jako recenzent wypowiadał się zawsze z dużą kompetencją.

Osobną kartę twórczości naukowej Ulewicza, gęsto zapisaną, stanowi historia polskiej nauki o literaturze. Żegnał artykułami nekrologowymi odchodzących zasłużonych polonistów, początkowo także sławistów. Zaczęło się od artykułu o Władysławie Bobku⁴⁷ w pierwszym po drugiej wojnie światowej roczniku „Pamiętnika Literackiego”, poświęconego w całości badaczom literatury – ofiarom wojny. Nastąpiły dalsze artykuły nekrologowe: *Karol Badecki (1886–1953)*⁴⁸; *Dorobek naukowy Jana Janowa w zakresie dziejów dawnego piśmiennictwa i kultury*⁴⁹; *Ryszard Gansiniec i jego badania nad kulturą umysłową polskiego średniowiecza i renesansu*⁵⁰, i inne. Wskrzesał z zapomnienia humanistów wy-

⁴⁴ *W kręgu „Gofreda” i „Orlanda”*. *Księga pamiątkowa sesji naukowej Piotra Kochanowskiego* [...], red. T. Ulewicz, Kraków 1970. Prace Komisji Historycznoliterackiej, 22. Rozprawa Ulewicza, s. 205–221.

⁴⁵ Druk. T. Ulewicz, *L'opera poetica del Tasso nella coscienza culturale dei Polacchi* [w:] *Tasso e l'Europa (con documentazione inedita)*. *Atti del Convegno Internazionale (IV Centenario della morte del Poeta)*, Bergamo 1996, s. 129–145. Wersja polska – „Miscellanea Łódzkie” 1995, z. 1(13), s. 5–12.

⁴⁶ T. Ulewicz, *Studia i teksty staropolskie*, „Pamiętnik Literacki” 1950, R. 39, s. 248–273.

⁴⁷ T. Ulewicz, *Władysław Bobek (1902–1942)*, „Pamiętnik Literacki” 1946, R. 36, z. 1/2, s. 38–43.

⁴⁸ T. Ulewicz, *Karol Badecki (1886–1953)*, „Pamiętnik Literacki” 1953, R. 44, z. 3/4, s. 382–391.

⁴⁹ T. Ulewicz, *Dorobek naukowy Jana Janowa w zakresie dziejów dawnego piśmiennictwa i kultury*, „Pamiętnik Słowiański” 1954, t. 4, z. 1, druk. 1956, s. 52–70. Biogram Janowa opracował po latach w *Polskim Słowniku Biograficznym*, T. 10, Wrocław 1962–1964, s. 575–576.

⁵⁰ T. Ulewicz, *Ryszard Gansiniec i jego badania nad kulturą umysłową polskiego średniowiecza i renesansu*, „Pamiętnik Literacki” 1958, R. 49, z. 4, s. 645–666.

bitnie zasłużonych. Wymienić trzeba obszerne studium *Roman Pilat z perspektywy dwóch pokoleń*⁵¹.

Wyjątkowe miejsce wśród historyków literatury polskiej zajmował w drodze naukowej Ulewicz Stanisław Pigoń. Był Ulewicz wspólnie z Henrykiem Markiewiczem i z Marią Rydlową współredaktorem tomu *Stanisław Pigoń. Człowiek i dzieło. Charakterystyki, wspomnienia, materiały*⁵², doskonale przemyślanego. Z pokolenia, do którego należał Pigoń, szczególnie bliski był Ulewiczowi Julian Krzyżanowski. Tom studiów Krzyżanowskiego *Poeta czarnoleski. Studia literackie*, opracowany po śmierci uczonego przez Marię Bokszczanin i Helenę Kapełuś poprzedził wstępną rozprawą *Julian Krzyżanowski – badacz i miłośnik twórczości Kochanowskiego*⁵³. W książce zbiorowej *Ignis ardens. Julian Krzyżanowski, człowiek i uczoney. W stulecie urodzin* pod redakcją Bokszczanin opublikował szkic *J. Krzyżanowski – syntetyk dziejów literackich polszczyzny*⁵⁴.

Był Ulewicz wspólnie z przyjacielem Władysławem Berbelickim (1912–2008), zasłużonym pracownikiem Biblioteki Jagiellońskiej, *par excellence* brücknerydą. Pod redakcją Ulewicza wyszedł tom *W trzydziestolecie śmierci Aleksandra Brücknera*, gromadzący materiały rocznicowej sesji odbytej w Krakowie 31 maja 1969 r. Tu zamieścił najważniejszą w tomie pracę *Aleksander Brückner jako badacz literatury polskiej i piśmiennictw słowiańskich*⁵⁵. Pięćdziesiątą rocznicę śmierci Brücknera uczcił Berbelicki obszerniejszym tomem *Aleksander Brückner 1856–1939*; tu przedrukował artykuł Ulewicza *O Brücknerze oraz paru innych sprawach po ludzku*⁵⁶.

Wspólnie z Berbelickim opracował Ulewicz Brücknera w *Obrazie literatury polskiej XIX i XX wieku*⁵⁷. Obaj „brücknerydzi” wydali wybór prac uczonego pt. *Kultura, piśmiennictwo, folklor* w serii redagowanej przez Ulewicza, Biblioteka

⁵¹ T. Ulewicz, *Roman Pilat z perspektywy dwóch pokoleń*, „Pamiętnik Literacki” 1963, R. 54, z. 3, s. 45–60.

⁵² *Stanisław Pigoń. Człowiek i dzieło. Charakterystyki, wspomnienia, materiały*, red. H. Markiewicz, M. Rydlowa i T. Ulewicz, Kraków 1972, s. 390–397. T. Ulewicz, *Pożegnanie z profesorem*.

⁵³ T. Ulewicz, *Julian Krzyżanowski – badacz i miłośnik twórczości Kochanowskiego* [w:] J. Krzyżanowski, *Poeta czarnoleski. Studia literackie*, oprac. M. Bokszczanin i H. Kapełuś, Warszawa 1984, wstęp Ulewicza, s. 5–16.

⁵⁴ T. Ulewicz, *J. Krzyżanowski – syntetyk dziejów literackich polszczyzny* [w:] *Ignis ardens. Julian Krzyżanowski, człowiek i uczoney. W stulecie urodzin*, red. M. Bokszczanin, Warszawa 1993, Rozprawa Ulewicza, s. 113–129.

⁵⁵ T. Ulewicz, *Aleksander Brückner jako badacz literatury polskiej i piśmiennictw słowiańskich* [w:] *W trzydziestolecie śmierci Aleksandra Brücknera*, red. T. Ulewicz, „Zeszyty Naukowe UJ” 1971, t. 270, „Prace historycznoliterackie”, z. 20. Praca Ulewicza, s. 47–81.

⁵⁶ T. Ulewicz, *O Brücknerze oraz paru innych sprawach po ludzku* [w:] *Aleksander Brückner 1856–1939*, red. W. Berbelicki, Warszawa 1989. Artykuł Ulewicza, s. 26–36, pierwodruk – „Ruch Literacki” 1971, R. 12, z. 5(68), s. 283–292.

⁵⁷ T. Ulewicz, W. Berbelicki, *Aleksander Brückner* [w:] *Obraz literatury polskiej XIX i XX wieku*, Ser. 5, *Literatura okresu Młodej Polski*, t. 4, Kraków 1977, s. 711–745.

Filologii Polskiej⁵⁸. W ramach sesji rocznicowej w Berlinie, w Osteuropa-Institut der Freien Universität (23 maja 1989 r.), wygłosił Ulewicz po niemiecku referat, którego polską wersję opublikował pt. *O Aleksandrze Brücknerze i sprawach humanistyczno-wydawniczych (gawęda filologiczna polonisty)* w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki”⁵⁹. Zaslugą Ulewicza i Berbelickiego było nadanie kształtu drukowanego początkowym rozdziałom syntezy dziejów kultury polskiej, którą Brückner miał wydać w języku niemieckim pt. *Grundriss der polnischen Kulturgeschichte*. Ogłosili rozdziały: *Die Anfänge. Das frühe Mittelalter; Das goldene Zeitalter der polnischen Kultur; Das silberne Zeitalter [...]*⁶⁰. Wiedza o Brücknerze została w znacznym stopniu posunięta naprzód dzięki wieloletnim poszukiwaniom naukowym obu badaczy.

Rozprawy, studia, artykuły, przemówienia poświęcone historykom literatury polskiej i obcej, Polakom i obcym wkraczającym w naszą literaturę, zebrał Ulewicz (w liczbie blisko czterdziestu pozycji) w tomie o wyjątkowym uroku pt. *Konterfekty, sylwetki, cienie. Z dziejów filologii w Polsce*⁶¹.

Znakomity historyk polonistyki ogłosił jedną pracę przekrojową, *Pół wieku syntezy naukowej dziejów literatury staropolskiej. (Od Pilata do Krzyżanowskiego)*⁶². Kilka lat wcześniej okazał się niezwykle sumiennym historykiem polonistyki krakowskiej. Gdy w ramach prac jubileuszowych sześćsetlecia Akademii Krakowskiej wypracowywano syntetyczne ujęcia poszczególnych katedr, wiedziano na Wydziale Filologicznym, do kogo się zwrócić jako do kronikarza katedry (katedr) historii literatury polskiej. Ulewicz opracował najpierw *Dzieje Katedry Historii Literatury Polskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim. (Ogólny szkic historyczny)*⁶³, następnie zredagował księgę zbiorową złożoną z prac pięciu autorów – *Dzieje Katedry Historii Literatury Polskiej w UJ. Zarys monograficzny*; jego pióra było tu opracowanie *Studium historii literatury polskiej w UJ w okresie 1945–1965*⁶⁴, a więc okresu najnowszego.

⁵⁸ A. Brückner, *Kultura, piśmiennictwo, folklor*, oprac. T. Ulewicz, W. Berbelicki, Warszawa 1974.

⁵⁹ T. Ulewicz, *O Aleksandrze Brücknerze i sprawach humanistyczno-wydawniczych (gawęda filozoficzna polonisty)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1989, R. 29, nr 4, druk. 1990, s. 979–990.

⁶⁰ A. Brückner, *Die Anfänge*, „Rocznik Komisji Historycznoliterackiej” PAN. Oddział w Krakowie 1967, R. 5, s. 14–181; „Wiener Slavistisches Jahrbuch” 1969, R. 15, s. 126–148; *Das silberne Zeitalter*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 1979, R. 29, nr 1/2, s. 59–84.

⁶¹ T. Ulewicz, *Konterfekty, sylwetki, cienie. Z dziejów filologii w Polsce*, Kraków 1997.

⁶² T. Ulewicz, *Pół wieku syntezy naukowej dziejów literatury staropolskiej. (Od Pilata do Krzyżanowskiego)*, „Zeszyty Naukowe UJ” 1968, nr 168. „Prace historycznoliterackie”, z. 14, s. 211–234.

⁶³ T. Ulewicz, *Dzieje Katedry Historii Literatury Polskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim. (Ogólny szkic historyczny)* [w:] Witold Taszycki, Alfred Zaręba [red.], *Wydział Filologiczny UJ. Historia katedr*, Kraków 1964, s. 95–143.

⁶⁴ *Dzieje Katedry Historii Literatury Polskiej w UJ. Zarys monograficzny*, red. T. Ulewicz, Kraków 1966, Praca Ulewicza, s. 261–274.

Ogromny jest dorobek drukowany Ulewicza. Pod jednym względem zbliżał się do wymienionego już Wilhelma Bruchnalskiego. Podziwiano tytaniczną wiedzę Bruchnalskiego, równą wiedzy Brücknera, ale jego piętą achillesową było, że wielu pomysłów naukowych nie wykończył. Coś podobnego działo się z Ulewiczem. Niezawodna wiedza stawiała go na jednym z pierwszych miejsc wśród uczonych naszej dziedziny. Ale szereg pomysłów i prac pozaczynanych pozostało w sferze projektów, niekiedy wykonanych inną ręką.

Był Ulewicz wielokrotnie redaktorem tomów zbiorowych. O niektórych pracach z tej dziedziny wspomniano. Dodać trzeba, że w l. 1959–1973 redagował „Prace historycznoliterackie” w „Zeszytach Naukowych UJ”. Jego wysiłkiem ukazało się 8 zeszytów⁶⁵. W l. 1974–1992 redagował serię B, *Literaturoznawstwo* w „Bibliotece Filologii Polskiej” w PWN. Wyszło 12 tomów⁶⁶. W „Archiwum Literackim” pod jego redakcją wyszły *Miscellanea staropolskie*, t. 5 i 6 (1980, 1990). Piszący te słowa zaświadcza, że Ulewicz jako redaktor pracował zawsze nad tekstem cudzym tak jak nad swoim. Nie żałował czasu dla innych.

Znakomitym pomysłem było wskrzeszenie, jednorazowe, pisma wydawanego przez kilka lat w dwudziestoleciu międzywojennym – „Silva Rerum”. Współredaktorem doskonale opracowanego tomu był Ulewicz. Tytuł nawiązywał do obyczajów staropolskich, ułożony został wierszem: „Silva Rerum. Series nova, wychodzi jak jest gotowa. Redagują sowiźrzały, co Warszawy nie widziały: niech im sprzyja łaska Boska i wolna (choć goła) Rzeczpospolita Krakowska⁶⁷”. Przedni humor towarzyszył na kartach tego zbioru osiągnięciom naukowym.

Po zaszczytach włoskich, już wymienionych, przyszły i polskie. Wskrzeszona Polska Akademia Umiejętności przyjęła Ulewicza w poczet członków czynnych (1991); instytucję tę uważał zawsze za istniejącą w dziesiątkach lat przymusowego zawieszenia działalności. Został też członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i Towarzystwa Naukowego KUL. Otrzymał doktorat honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego (1998).

Jako dydaktyk uniwersytecki należał prof. Ulewicz do najszcześniejszych. Zajęcia prowadził nadzwyczaj konkretnie, bardzo instruktywnie. Nie wyobrażał sobie historii literatury staropolskiej bez historii kultury, nie wyobrażał sobie staropolszczyzny bez łaciny. Doczekał tego, że spośród uczniów jego dwie osoby, prof. prof. Andrzej Borowski i Alina Nowicka-Jeżowa, zostały jego kolegami w PAU. Galeria krakowskich „staropolaków”, świetnie przygotowanych, m.in. na prowadzonym przez kilkanaście lat seminarium doktoranckim Profesora, jest liczna. Rośnie ich dorobek naukowy. Czuje się już obecnie, że to jest szkoła tak

⁶⁵ „Zeszyty Naukowe UJ” 1959, z. 3; 1961, z. 4; 1963, z. 6; 1965, z. 8; 1968, z. 14; 1971, z. 20; 1972, z. 24; 1973, z. 27.

⁶⁶ *Literaturoznawstwo* [w:] „Biblioteka Filologii Polskiej”: Brückner (por. przyp. 57); Bruchnalski, 1975; Tarnowski, 1977; Chlebowski, 1979; Małeckie, 1979; Kleiner, 1981; Pigoń, 1984; Dobrzycki, 1986; Kucharski, 1986; Jakubowski, 1988; Krzyżanowski, 1992; Łempicki, 1992.

⁶⁷ Oprac. T. Ulewicz, W. Berbelicki, Kraków 1981.

doskonała jak m.in. wrocławska szkoła oświeceniowa Tadeusza Mikulskiego. Prace uczniów Ulewicza będziemy czytali długo, ale i sam Ulewicz przemówi z pewnością *ineditami*, których w pracowitym żywocie nie wykończył i *imprimatur* nie udzielił⁶⁸.

Kilka lat przed śmiercią umilkł jako uczonego i autor. Gaś powoli. Przedłużenie życia zawdzięczał dobrej żonie, Teresie.

R.i.p.

⁶⁸ Autor wykorzystał *Bibliografię prac Tadeusza Ulewicza za l. 1935–2007* [w:] *Rzeczy mionych pamięć. Studia dedykowane Prof. Tadeuszowi Ulewiczowi w 90. rocznicę urodzin* pod redakcją Andrzeja Borowskiego i Jakuba Niedźwiedzia, Kraków 2007, s. 13–66. Oprac. Magdalena Sokołowska.